

داریوش بزرگ

هییبس، کاخ داریوش هخامنش در مصر-عظمت امپراتوری ایران

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۳۰ مرداد ۱۳۹۴ · ۵ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

معبد هییبس به فرمان داریوش اول در مصر ساخته شد! هییبس، کاخ داریوش هخامنش در مصر به گزارش گروه میراث فرهنگی «تیتریک»؛ «بیژن روحانی» یکی از بناهای بسیار معروف و شاخص که تقریباً مقصد بسیاری از جهانگردانی است که به مصر سفر می‌کنند، معبد هییبس (Hibis) را ذکر کرده است که به فرمان داریوش اول ساخته و تکمیل شد. برخی بر این اعتقاد هستند که یکی از پادشاهان مصری در ابتدا کار ساخت معبد را آغاز کرده بود، اما داریوش آن را به پایان رساند و نقش برجسته‌ها و نام خود را بر دیوار آن حکاکی کرد. آرنولد، پایه‌گذاری معبد

پارسیان دژ / داریوش بزرگ

معبد هیبیس به فرمان داریوش اول در مصر ساخته شد!

هیبیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

به گزارش گروه میراث فرهنگی «تیتریک»؛ «بیژن روحانی» یکی از بناهای بسیار معروف و شاخص که تقریباً مقصد بسیاری از جهانگردانی است که به مصر سفر می‌کنند، معبد هیبیس (Hibis) را ذکر کرده است که به فرمان داریوش اول ساخته و تکمیل شد.

برخی بر این اعتقاد هستند که یکی از پادشاهان مصری در ابتدا کار ساخت معبد را آغاز کرده بود، اما داریوش آن را به پایان رساند و نقش برجسته‌ها و نام خود را بر دیوار آن حکاکی کرد. آرنولد، پایه‌گذاری معبد را به فرعون پسامتیخ دوم نسبت می‌دهد. (Arnold, 77)

در هر حال داریوش این معبد را برای خدایان مصری ساخت یا تکمیل کرد و آن را وقف پرستش آنان کرد. معبد در واحه‌ای به نام الخرقه و دور از مراکز بزرگ آیینی و مذهبی فراعنه مصر قرار گرفته است.

هیبیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

معبد هیبیس تقریباً تنها معبد بزرگی است که از دوران متاخر باستانی مصر نسبتاً سالم باقی مانده و جزو محدود ساختمان‌های مربوط به دوران حضور هخامنشیان در مصر است. گرچه در تبس (Thebes) بقایایی از معابد سلسله‌های بیست و پنجم و بیست و ششم فراغت باقی مانده است، اما هیچ‌کدام از آنها از لحاظ ابعاد و بزرگی، معماری و همچنین نقش برجسته‌ها قابل قیاس با معبد داریوش نیستند. (Mysliwiec, 137)

معبد داریوش در الخرقه، در اصل وقف پرستش «آمون» شده بود، اما سایر خدایان مصری نیز آنجا مورد پرستش قرار می‌گرفتند. آمون یکی از خدایان اصلی و مهم مصر باستان و پادشاه خدایان بوده است.

هیبیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

نقش برجسته‌های روی دیوار معبد از یک سو نشانگر آیین‌ها و مراسم مذهبی هستند و از طرف دیگر تبلیغات یا

پروپاگاندای سلطنتی نیز به حساب می‌آیند. تقریباً در تمام صحنه‌ها، داریوش در نقش فرعون مصر به همراه خدایان یا الهگان مصری تصویر شده است. در یکی از این نقش برجسته‌ها، داریوش همچون طفل برهنه‌ای روی چرخ کوزه‌گری ایستاده است و فرم بدن او توسط خنوم، خدای حامی کوزه‌گری در حال شکل‌گیری است. (Mysliwiec, 139)

در اساطیر مصر باستان، خنوم که در اصل خدای حاصلخیزی و باروری است، بدن انسان‌ها را با چرخ کوزه‌گری و از گل خلق می‌کند و می‌سازد. (Britanica)

هیپیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

در صحنه بسیار مهم دیگر، داریوش که باز به صورت کوک تصویر شده از سینه الهه‌ای به نام «موت» (Mut) شیر می‌نوشد و در تصویر مجاور آن، الهه‌ای دیگر، «آمائونت» (Amaunet) داریوش را در آغوش گرفته است. (Mysliwiec, 139)

در تصویری که داریوش از سینه الهه شیر می‌نوشد، او بدون تاج شاهی و در عوض با طره‌ای مو که نشان کودکی در تصویرهای نمادین مصر باستان است، نشان داده شده و در دست راستش نیز نماد فرمانروایی مصر قرار دارد. شیوه معماری و آیین‌های نقش بسته شده روی دیوارها شباهت نزدیکی با معبد «پادشاهی جدید» در شهر تبس دارند. (Bard, 406)

به‌طور کلی نقش برجسته‌ها حاکی از تمایل داریوش به وارد شدن و یکی شدن با آیین‌ها و اساطیر مصری همانند

فراعنه است. از همین رو، از داریوش اول به عنوان یکی از فرعون‌های مصری نیز نام برده می‌شود. در این نقش برجسته‌ها کاملاً مشخص است که داریوش سعی می‌کند به تمام خدایان و باورهای مذهبی مصر باستان احترام بگذارد.

روی بسیاری از دیوارهای معبد نیز نام داریوش با خط هیروگلیف همانند نام فراعنه مصری داخل «کارتوش» (Cartouche) قرار گرفته است. کارتوش در هیروگلیف‌های مصری عبارت است از یک مستطیل عمودی که داخل آن نام فرعون یا پادشاه یا اعضای خاندان سلطنتی نوشته می‌شده است.

معبد هیبیس نسبت به بسیاری بناهای باستانی مشابه و هم‌دوره در مصر به طرز حیرت‌انگیزی سالم باقی مانده است. یکی از علت‌های مهم آن می‌تواند دفن شدنش زیر شن تا پیش از اکتشاف در قرن بیستم باشد. حفاری‌های معبد هیبیس بین سال‌های ۱۹۹۰-۱۱ توسط موزه متروپولیتن نیویورک انجام شد.

حفاری‌های جدیدتر در محوطه معبد هیبیس به پیدا شدن یک حیاط ستون‌دار منجر شد. کتیبه‌های معبد نیز به مدت پنج سال مورد مطالعه هیأت آمریکایی بودند (Bard, 407). کاوش‌ها مشخص کرده است که در دوران باستان در کنار معبد دریاچه‌ای نیز وجود داشته که در حال حاضر از آن خبری نیست.

از نکات بسیار جالب توجه دیگر در معبد، وجود سرستون‌هایی به شکل برگ درخت نخل هستند. جان بوردمن که به مطالعه ریشه‌های هنر هخامنشی پرداخته معتقد است که بخشی از سرستون‌های پارسه (تخت جمشید) الگویی بسیار مشابه با این سرستون‌ها دارند.

هییبیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

اشاره بوردمن به آن قسمت از ستون‌های پارسه است که زیر سرستون‌هایی به شکل حیوانات و گاوهای بالدار قرار گرفته‌اند؛ یعنی جایی که برگ‌هایی آویخته قرار دارند و از بعضی جهات بسیار شبیه به برگ‌های نخل در سرستون‌های معبد داریوش در هییبیس هستند (Boardman, 76). میان درها و درگاه‌های ورودی معبد هییبیس و درگاه‌های ورودی کاخ تچر در پارسه نیز شباهت‌هایی وجود دارد.

هییبیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر

در قرن چهارم میلادی در کنار معبد یک کلیسا یا نمازخانه کوچک مسیحی نیز ساخته شده است.

امتی - تیترا یک

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «هیپیس، کاخ داریوش هخامنش در مصر-عظمت امپراتوری ایران»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1677/pdf/هیپیس-کاخ-داریوش-هخامنش-در-مصر-عظمت-ام.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵